

ביטוח אימהות

ביטוח אימהות נמנה עם חמשת ענפי הביטוח הראשונים של חוק הביטוח הלאומי שנכנס לתוקף ב-1 באפריל 1954, ובמסגרתו משולמים ליוולדת גמלאות שונות ומענק אשפוז לבית החולים, כמפורט להלן.

מענק אשפוז

מענק אשפוז נועד לממן את הוצאות הלידה והאשפוז של היולדת והיילוד, ומשלמים אותו במישרין לבית החולים. סכום המענק מתעדכן בחודש ינואר מדי שנה, על פי הכללים בחוק: (1) סך התשלום בעבור לידות רגילות ולידות הפגים יהיה שווה לסכום שהיה משולם בעבור לידות אלה, אילו לא היה הבדל בגובה המענק בין לידה רגילה ללידת פג. (2) בכל עת שמשרד הבריאות משנה את מחירו של יום אשפוז כללי, יעודכן המענק באותו שיעור. (3) העדכון נעשה בכפוף להחלטת הממשלה במסגרת חוק ההסדרים. בלידת פג משולם מענק בשיעור מוגדל (מ-1993). בלידה בחו"ל המענק משולם במישרין ליוולדת לאחר שהגישה תביעה.

ב-1995, כשהוחל חוק ביטוח בריאות ממלכתי, היה אשפוזם של יולדות ויילודים, לרבות פגים, כלול בסל שירותי הבריאות שנקבע בחוק. הוא מומן בידי הביטוח הלאומי מסכומי הגבייה לענף אימהות, אך לא שולם באמצעות המוסד. מינואר 1997 שב המוסד לשלם את המענק במישרין לבית החולים. מ-2016 המענקים ממומנים מתקציב האוצר, אך התשלום בפועל לבתי החולים נעשה בידי הביטוח הלאומי.

מענק לידה

מענק לידה נועד לרכישת ציוד ראשוני ליילוד, והוא משולם במישרין ליוולדות, לרבות עובדות זרות השוהות בארץ עם היתר. גובה המענק עומד על 20% מהסכום הבסיסי¹, בלידת תאומים על מלוא סכום הבסיסי, ולכל ילד נוסף – עוד 50% מהסכום הבסיסי.

מיוני 2017 זכאית למענק לידה גם יולדת שילדה בבית (התשלום מותנה במסירת תצהיר של מיילדת או רופא על נוכחותם בלידה, על התנהלות הלידה בהתאם להוראות חוזרי משרד הבריאות בעניין לידות בית ועל העברת מידע ליולדת על עריכת בדיקות סקר יילודים וזיהוי מוקדם של מחלות). לאחר שערך משרד הבריאות את כל הבדיקות הדרושות, הוא מדווח במישרין לביטוח הלאומי על לידת בית, ואין צורך בהגשת תביעה.

דמי לידה

דמי לידה נועדו לפצות יולדת עובדת על אובדן שכרה במהלך חופשת הלידה שהיא חייבת לצאת אליה על פי חוק עבודת נשים. לדמי לידה זכאית יולדת עובדת – שכירה, עצמאית או הנמצאת בהכשרה מקצועית, כולל עובדות זרות השוהות בארץ כחוק – אשר בתקופה שקדמה ללידה שולמו בעבורה דמי ביטוח בעד פרקי זמן הקבועים בחוק (**תקופת אכשרה**). מינואר 2017 דמי הלידה משולמים בעבור שמונה או 15 שבועות בהתאם לתקופת האכשרה (ביוני 2017, עם סיום ההיערכות ליישום החוק, החל תשלום בפועל לשבוע נוסף, והוא חל על לידות מינואר 2017). עד מאי 2007 שולמו דמי לידה לתקופות של שישה או 12 שבועות, ועד סוף 2016 – לשבעה או 14 שבועות.

את דמי הלידה אפשר להתחיל לקבל לפני מועד הלידה המשוער, אך לכל היותר בעבור מחצית תקופת הזכאות. בתנאים מסוימים אפשר להאריך את חופשת הלידה בארבעה שבועות לכל היותר. מדמי הלידה מנוכים במקור מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות.

תקופת לידה והורות: כדי לתרום לתודעה של שוויון בין ההורים, שונה באוגוסט 2016 המונח **חופשת לידה לתקופת לידה והורות**.

- **דמי לידה לשכירה:** מחושבים לפי השכר הממוצע בשלושת או בששת החודשים שלפני היום הקובע (יום הפסקת העבודה) – הגבוה בהם. דמי הלידה ליום מחושבים על ידי חלוקת מלוא ההכנסה בשלושת החודשים ב-90, או חלוקת מלוא ההכנסה בששת החודשים ב-180 (עד פברואר 2017 – הכנסתה היומית הממוצעת בשלושת החודשים לפני היום הקובע).
- **דמי לידה לעצמאית:** מחושבים לפי ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע או שלושת החודשים המקבילים בשנה הקודמת – הגבוה בהם (עד אפריל 2016 – ההכנסה היומית הממוצעת בשלושת החודשים שלפני היום הקובע). כללים אלה והשינויים בהם חלים גם על חישוב דמי לידה לגבר.
- דמי לידה לגבר: בן הזוג של אישה שילדה זכאי במקומה לחופשה של שבעה ימים עד תשעה שבועות (אם היא זכאית ל-15 שבועות), או ל-7-14 ימים (אם היא זכאית לשמונה שבועות). בני הזוג רשאים לשהות בחופשה מקבילה במשך שבוע, ובתנאי שסך ימי החופשה של שניהם לא יעלה על התקופה המרבית שהאישה זכאית לה לבדה. את השבוע המקביל יכול הגבר לקחת בכל זמן שהאישה בחופשה, וממנה מופחת השבוע האחרון.

ביטוח אימהות

הזכאות לחופשת לידה לגבר הוחלה ב-1998 על גברים שבנות זוגם חזרו לעבודה. עד מארס 2017 עמד פרק הזמן המינימלי על 21 ימי חופשה, ומאפריל 2017 – שבעה ימים. מאפריל 2017 יכול גם מי שבת זוגו זכאית למחצית התקופה לחלוק עימה את החופשה. מאוגוסט 2018 יכולים בני זוג בלידה רבת עוברים לשהות בחופשה מקבילה בשבועיים משלושת השבועות הניתנים לכל ילד נוסף שנולד באותה לידה, וימי החופשה של בן הזוג מופחתים ממכסת הזכאות של האישה. הזכאות נוספת לזכאות לשהייה במקביל של שבעה ימים בלידת ילד אחד.

תשלומים נוספים

- **גמלה לשמירת היריון:** גמלה לשמירת היריון משולמת לאישה עובדת, הנאלצת להפסיק את עבודתה ל-30 יום לפחות בגלל סיבות רפואיות הקשורות להיריון, ואין היא מקבלת בעבורם תשלום ממעסיקה או מכל גורם אחר. תקופת האכשרה זהה לתקופת האכשרה לדמי הלידה, והסכום המרבי לתשלום הוא מלוא הסכום הבסיסי.
- **קצבת לידה:** קצבת לידה משולמת מדי חודש במשך 20 חודשים לאישה שילדה בלידה אחת שלושה ילדים או יותר, שנשארו בחיים פרק זמן הקבוע בחוק. גובה הקצבה מחושב לפי הסכום הבסיסי, והיא גבוהה יותר, ככל שמספר הילדים גדול יותר. הקצבה הולכת ופוחתת במהלך תקופת הזכאות.
- **הוצאות הסעה לבית חולים:** כל יולדת זכאית להסעה לבית החולים הקרוב למקום מגוריה.
- **קצבה לאישה עם מוגבלות:** אם עצמאית (חד-הורית), שנקבעה לה דרגת אי-כושר השתכרות בשיעור של 100% והיא אינה מסוגלת לטפל בילד, זכאית לקצבה מיוחדת לשלושה חודשים, ששיעורה 30% מהשכר הממוצע. בן זוגה של האישה זכאי לתגמול בגובה דמי לידה לגבר (ראו לעיל) למשך 15 שבועות (עד נובמבר 2018 – 14 שבועות).
- **קצבה ותגמול בעת פטירת יולדת:** במקרה של פטירת יולדת בעת הלידה או בתוך שנה מיום הלידה, משולמת לבן זוגה מדי חודש למשך 24 חודשים קצבה מיוחדת בעד כל יילוד שנולד באותה הלידה. שיעור הקצבה עומד על 30% מהשכר הממוצע, ואם משולמת לילד קצבת שאירים או תלויים, התשלום הוא ל-12 חודשים בלבד. אם הפסיק בן הזוג לעבוד כדי לטפל בתינוק, משלמים לו במשך 14 שבועות תגמול מיוחד בגובה דמי הלידה. יש כעשרה מקרים כאלה מדי שנה.
- **תשלום בעבור בדיקת מי שפיר:** משולם למבוטחת או לאשת מבוטח שמלאו לה 35 וטרם מלאו לה 37 ואין היא זכאית לבדיקה לפי תקנות בריאות העם. הביטוח הלאומי מעביר למשרד הבריאות תשלומים בעבור בדיקות שנעשו בבתי חולים לפי תעריף שנקבע בהיתר להעלאת מחירי האשפוז לטיפולים אמבולטוריים.

שינויי חקיקה ב-2020

בשל מגפת הקורונה והמשבר שהתחולל בעקבותיה בשוק התעסוקה הוצאו עובדות ועובדים לחל"ית או פוטרו. יולדות ששהו בחל"ית או פוטרו והיו זכאיות לדמי אבטלה, ומועד הפסקת עבודתן קדם למועד כניסתן להיריון, לא היו זכאיות לדמי לידה בהעדר יום קובע (כמשמעו

בסעיף 48 בחוק הביטוח הלאומי). זאת ועוד, לפי חוק הביטוח הלאומי לאחר הלידה הופסקו דמי האבטלה ליולדות אלה בשל האיסור בחוק עבודת נשים להעסיק יולדת במהלך 15 השבועות שלאחר הלידה (כלומר הן לא עמדו בהגדרת "מובטל" לפי סעיף 163(א) בחוק הביטוח הלאומי). המשמעות הייתה שבמהלך חופשת הלידה הן ייוותרו ללא הכנסה או סיוע כלכלי מהמדינה. כדי לתקן מצב זה, נעשו מספר שינויי חקיקה ב-2020:

- נוסף סעיף 49א(א), ולפיו מבוטחת שלא חל עליה "יום קובע", משום שהרתה לאחר הפסקת העבודה עקב חל"ת או פיטורין, תהיה זכאית לדמי לידה, אם התמלאו תנאים אלה: (1) היא ילדה בתקופה שבין 1.8.2020 ל-30.6.2021. (2) היא זכאית לדמי אבטלה בתכוף ליום הלידה. (3) היא צברה תקופת אכשרה ליום הפסקת העבודה. דמי הלידה מחושבים על בסיס השכר בשלושת או בששת חודשי השכר שקדמו ל-1 בחודש שבו חלה הפסקת העבודה כמקובל בנוגע לעובדות שכירות.
- נוסף סעיף 57א(א), ולפיו יולדת הזכאית לדמי אבטלה ואינה זכאית לדמי לידה, מאחר שלא צברה תקופת אכשרה חלקית או מלאה, תקבל תשלום מיוחד כנגד 15 שבועות, ויולדת שצברה תקופת אכשרה חלקית תקבל דמי לידה כנגד שמונה שבועות ומענק אבטלה ליולדת כנגד שבעה שבועות. התשלום המיוחד הוא בגובה דמי אבטלה שקיבלה לפני הלידה והיו מגיעים לה אילו לא הייתה יולדת. סעיף זה חל על אלה: יולדת שילדה בתקופה שבין 1.3.2020 ל-30.6.2021; יולדת שקיבלה דמי אבטלה עד יום לפני הלידה; יולדת שאינה זכאית לדמי לידה מלאים, משום שלא צברה תקופת אכשרה או, לחלופין, צברה תקופת אכשרה חלקית בלבד.

מגמות עיקריות

מענק לידה

ב-2020 שולמו מענקי לידה ל-177,800 יולדות בקירוב – ירידה של 2% לעומת 2019. זוהי השנה השנייה שבה מספר מענקי הלידה ששולמו נמצא בירידה (לוח 1 להלן). מספר הנשים בגיל הפריור (15-44) עלה בין שתי השנים ב-1.2%, ומספר הלידות לכל 1,000 נשים בגיל הפריור ירד מ-95 ל-92. הירידה במספר הלידות היא ביטוי לירידה בשיעורי הפריור (מספר הילדים לאישה), תופעה המאפיינת את המדינות החברות ב-OECD, ולאחרונה, בשונה מהשנים עד 2018, גם את ישראל.² 98.1% ממענקי הלידה ששולמו בעבור לידת יחיד, שיעור גבוה מעט מזה שב-2019 (97.9%). ב-3,234 מהלידות נולדו תאומים (552 פחות בהשוואה לשנה שעברה) וב-60 לידות נולדו שלישיות ויותר (לעומת 69 ב-2019).

² ראו נתוני הלמ"ס וה-OECD: <https://data.oecd.org/pop/fertility-rates.htm>. לפי ה-OECD. ב-2019 עמד שיעור הפריור לאישה בישראל על 3.01 בהשוואה ל-3.11 ב-2018, בשונה ממגמת העלייה המתונה בשנים 2005-2018 מ-2.84 ל-3.11.

ביטוח אימהות

לוח 1: מענקי לידה, 2016-2020

שנה	מספר מענקי הלידה ששולמו	שינוי לעומת שנה קודמת (%)	מספר המענקים ללידה יחיד	מספר המענקים ללידה רבת עוברים	מספר המענקים ל-1,000 נשים בגיל הפוריות*
2016	178,920	1.1	174,855	4,065	98
2017	181,499	1.4	177,374	4,125	98
2018	183,877	1.3	179,918	3,959	98
2019	181,390	-1.4	177,535	3,855	95
2020	177,799	-2.0	174,505	3,294	92

* בנות 15-44 במהלך השנה.

התפלגות מענקי הלידה לפי סניף הביטוח הלאומי דומה להתפלגות ב-2019. בסניפים ירושלים, באר שבע ורמלה יחד שולמו שליש מהמענקים ויותר (בסניפים אלה היו בדצמבר 2020 רבע מהנשים ויותר, 29.5%, בגילאי 18-44). גם שליש ויותר מהמענקים בלידות רבות עוברים שולמו (בסניפים אלה) 535, 374 ו-228 בהתאמה). השיעורים הגבוהים ביותר של לידות רבות עוברים היו בסניפים חולון, עפולה והקריות, והנמוכים ביותר בסניפים בני ברק, רמלה וירושלים.

שיעור מענקי הלידה ששולמו בעבור ילד שלישי ויותר במשפחה (בלידה יחיד) עלו בהדרגה (מ-42% ב-2016 ל-43.7% ב-2020). כרבע מהמענקים שולמו בעבור ילד שני, וכ-30% בעבור ילד ראשון (לוח 2 להלן). מספר המענקים בעבור לידות מרובות עוברים ושיעורם בכלל המענקים ירדו בין 2019 ל-2020 מ-3,800 בקירוב ל-3,300 בקירוב ומ-2.1% ל-1.8%.

לוח 2: מענקי לידה לפי מקומו של הילד במשפחה (אחוזים), 2016-2020

שנה	סך כל מענקי הלידה	ילד ראשון	ילד שני	ילד שלישי ויותר	תאומים או יותר
2016	178,920	30.2	25.6	42.0	2.3
2017	181,499	29.7	25.6	42.4	2.3
2018	183,877	29.1	25.8	42.9	2.1
2019	181,390	29.2	25.3	43.3	2.1
2020	177,799	29.3	24.9	43.7	1.8

מענקי אשפוז ותוספת לפג

מספר מענקי אשפוז ששולמו ב-2020 היה כ-178,200, ירידה של 1.4% לעומת 2019. תוספת לפג³ שולמה ב-2,223 מקרים – 416 פחות בהשוואה לשנה שעברה (ירידה של 15.8%). מחצית ויותר ממענקי האשפוז שולמו לשישה בתי חולים: שערי צדק, סורוקה, הדסה (עין כרם והר הצופים), איכילוב-ליס, שיבא ומעייני הישועה (לוח 3 להלן).

לוח 3: מענקי אשפוז לפי בית חולים, 2020

פגים	לידות עם פגים	מענקי אשפוז	בית חולים
184	156	21,939	שערי צדק
257	222	16,598	סורוקה
145	123	12,976	הדסה (עין כרם והר הצופים)
116	103	12,359	איכילוב-ליס
213	171	10,501	שיבא
60	54	10,420	מעייני הישועה
122	104	8,399	שמיר (אסף הרופא)
110	94	7,316	בילינסון
94	83	6,967	מאיר
42	40	6,527	לניאדו
51	46	6,043	אסותא אשדוד
70	58	4,994	נהרייה – הגליל המערבי
71	62	4,936	העמק
66	58	4,818	קפלן
69	60	4,378	הלל יפה
82	71	4,207	רמב"ם
59	55	3,931	ברזילי
36	30	3,744	כרמל
60	47	3,438	וולפסון
36	28	3,313	פורייה
48	39	3,278	הסהר האדום

3 על פי הגדרת הביטוח הלאומי, משקלו עד 1,750 גרם, והוא אושפז במחלקה לטיפול נמרץ יילודים ארבעה ימים לפחות.

ביטוח אימהות

פגים	לידות עם פגים	מענקי אשפוז	בית חולים
40	34	3,027	בני ציון
31	30	3,000	רבקה זיו
47	35	2,769	המשפחה הקדושה
21	20	2,533	סנט ג'וזף
29	25	2,278	הצרפתי
31	27	1,577	אי.מ.מ.ס. נצרת
3	3	750	יוספטל
29	24	673	אל מקאסד
1	1	537	אל קודס
2,223	1,903	178,226	סך הכול

גמלה לשמירת הרייון

ב-2020 שילם הביטוח הלאומי 11,951 גמלאות לשמירת הרייון, ירידה של 12.1% לעומת 2019 (לוח 4 להלן), לאחר עליות בשנים שקדמו ל-2020. הסיבה לירידה החדה קשורה במשבר הקורונה: אחת ההשלכות של התפרצות מגפת הקורונה הייתה צמצום הפעילות הכלכלית בחלק מענפי המשק ובחברות ובעסקים ובעקבותיו צמצום התעסוקה. צמצום זה בא לידי ביטוי בגידול בולט במספר העובדות שהוצאו לחל"ת או פוטרו, בעוד שהתנאי לקבלת גמלה לשמירת הרייון הוא אילוץ של המקבלת להפסיק את עבודתה מפאת ההיריון, ולא מסיבות אחרות.

כ-82% ממקבלות הגמלה היו בנות 25-39, ומיעוטן צעירות יותר או מבוגרות יותר (לוח 5 להלן). גילן הממוצע היה 31.8, והחציוני – 31.5. נתונים אלה דומים לנתוני 2019. בסניפים ירושלים ובאר שבע קיבלו גמלה כ-1,200 נשים בכל סניף, ובסניפים רמלה ורחובות – קרוב ל-1,000 בכל סניף. בסך הכול שולמו בארבעה סניפים אלה ב-2020 כ-37% מהגמלאות לשמירת הרייון, שיעור דומה לחלקן היחסי ב-2019.

גמלה לשמירת הרייון שולמה ב-2020 במשך 95 ימים בממוצע (החציון – 85 ימים). כל הנשים כמעט (99.4%) קיבלו גמלה כנגד תקופה אחת, ומעטות (0.6%) קיבלו גמלה כנגד יותר מתקופה אחת. ההכנסה החודשית הממוצעת של מקבלת גמלה הייתה 8,042 ש"ח, והחציונית 7,252 ש"ח (בהשוואה להכנסה ממוצעת של 7,718 ש"ח ולהכנסה חציונית 6,865 ש"ח, במחירי 2019, בשנת 2019). 17.1% מהמקבלות (2,039 נשים) השתכרו יותר מהשכר הממוצע לחודש לשכירים (שיעור נמוך במקצת בהשוואה ל-2019 – 18.3%), ו-82.9% (9,912) השתכרו בגובה השכר הממוצע או פחות. הגמלה הממוצעת ליום הייתה 219 ש"ח והחציונית 229 ש"ח.

לוח 4: נשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון, 2016-2020

שנה	מקבלות גמלה לשמירת היריון	שינוי לעומת שנה קודמת (%)
2016	13,067	4.1
2017	13,108	0.3
2018	13,515	3.1
2019	13,602	0.6
2020	11,951	-12.1

לוח 5: נשים שקיבלו גמלה לשמירת היריון לפי גיל, 2020

גיל	מקבלות גמלה לשמירת היריון	אחוזים מכלל המקבלות
עד 19	35	0.3
20-24	1,249	10.5
25-29	3,421	28.6
30-34	4,014	33.6
35-39	2,407	20.1
40-44	702	5.9
45-49	106	0.9
+50	17	0.1
סך הכול	11,951	100.0

דמי לידה

ב-2020 קיבלו דמי לידה כ-132,300 נשים לעומת כ-132,400 ב-2019, ירידה של 0.1% (ייתכן שהירידה חלה בשל המענקים ששולמו לנשים בחלי"ת במקום דמי לידה; ראו תיקוני חקיקה ומדיניות בפרק זה). עם השנים גדל מספר מקבלות דמי הלידה בהשוואה למספר מקבלות מענק הלידה (לוח 1 לעיל), וב-2020 הוא הגיע ל-74.4%. גילן הממוצע היה 31.2; 13.8% היו בנות 25 ומטה, ו-25.3% היו בנות 35 ומעלה (לוח 7 להלן). 90.8% מהן היו שכירות, 3.6% היו שכירות ועצמאיות ו-5.5% היו עצמאיות. כ-97% היו זכאיות לתקופה מלאה (15 שבועות), וכ-3% – לתקופה חלקית (שמונה שבועות).

ביטוח אימהות

מההתפלגות לפי גובה התשלום כאחוז מהשכר הממוצע לחודש לשכירים⁵ ניכרת ירידה ברמת השכר: ב-2020 קיבלו 30.3% מהנשים סכום ליום שאינו עולה על מחצית השכר הממוצע במשק לעומת 27.4% ב-2019, ו-24.5% קיבלו סכום גבוה ממנו לעומת 26.1% ב-2019 (לוח 6 להלן).

לוח 6: מקבלות דמי לידה לפי גובה התשלום ליום כאחוז מהשכר היומי הממוצע למשרת שכיר* (מספרים מוחלטים ואחוזים), 2016-2020

שנה	סך הכול (מספרים מוחלטים)	עד 1/4 השכר הממוצע (%)	1/2-1/4 השכר הממוצע (%)	3/4-1/2 השכר הממוצע (%)	3/4 עד מלוא השכר הממוצע (%)	יותר מהשכר הממוצע (%)
2016	125,651	6.7	23.2	26.8	17.9	25.2
2017	129,586	6.1	22.5	27.1	18.5	25.8
2018	133,114	5.8	21.9	27.7	18.7	25.9
2019	132,396	5.7	21.6	27.7	18.8	26.1
2020	132,287	6.4	24.0	27.0	18.2	24.5

* לרבות תשלומים ששולמו למקבלות דמי לידה באותה שנה ובינואר בשנה העוקבת, ללא הפרשים ששולמו בתקופות מאוחרות יותר.

מאחר שגובה דמי הלידה הוא השכר שלפני הלידה (עד פי 5 הסכום הבסיסי – 44,575 ש"ח ב-2020), ההתפלגות לפי גובה התשלום מייצגת את התפלגות השכר של נשים אלה. ב-2020 היה שכן הממוצע (בקירוב, בשל התקרה לדמי לידה) 9,055 ש"ח לחודש, שהם 81.1% מהשכר הממוצע לשכירים – ירידה מ-84.1% ב-2019. הסכום הממוצע ליום ב-2020 היה 302 ש"ח לעומת 294 ש"ח ב-2019. בדומה לשכר, גם דמי הלידה משתנים על פי מאפייני דמוגרפיה ותעסוקה: מספרן יורד בקרב בנות 35 ומעלה אך הסכום עולה עם הגיל (לוח 7 להלן), והתשלומים לתושבות מרכז הארץ גבוהים מהתשלומים לתושבות הפריפריה (לוח 8 להלן).

לוח 7: דמי לידה לפי גיל – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2020

גיל	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
עד 24	18,240	188	50.5%
29-25	37,944	255	68.6%
34-30	42,676	334	89.6%
39-35	25,556	370	99.3%
+40	7,871	398	107.0%
כלל מקבלות דמי הלידה	132,287	302	81.1%

* ב-2020 – 372 ש"ח ליום.

לוח 8: דמי לידה לפי סניף – ממוצעים וכאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום*, 2020

סניף	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
תל אביב	5,708	484	129.9%
רמת גן	4,074	424	113.8%
כפר סבא	5,141	416	111.8%
פתח תקווה	7,968	347	93.1%
ראשון לציון	3,234	343	92.2%
חולון	2,585	324	87.1%
רחובות	7,489	319	85.8%
נתניה	5,378	312	83.8%
חיפה	4,285	308	82.8%
קרית	2,585	303	81.3%
יפו	2,519	296	79.5%
אשקלון	3,182	287	77.1%
עפולה	3,188	281	75.4%
חדרה	5,928	281	75.4%

ביטוח אימהות

סניף	מספר מקבלות דמי הלידה	תשלום ממוצע ליום (ש"ח)	כאחוז מהשכר הממוצע לשכיר ליום
רמלה	11,455	279	74.8%
ירושלים	21,813	270	72.5%
אשדוד	3,711	269	72.4%
בני ברק	8,339	266	71.6%
נהרייה	3,217	262	70.3%
באר שבע	10,212	261	70.1%
כרמיאל	1,510	251	67.4%
טבריה	4,173	245	65.7%
נצרת	4,593	218	58.6%
ארצי	132,287	302	81.1%

* ב-2020 – 372 ש"ח ליום.

דמי לידה לגברים

מספר הגברים שקיבלו דמי לידה עלה מאוד עם השנים, אך נבלם ב-2020. ב-2016 קיבלו דמי לידה 602 גברים, ב-2017 – 900, ב-2018 – 1,340 וב-2019 – 1,588. הגידול הבולט ב-2017 וב-2018 חל בעיקר בזכות קיצור פרק הזמן המינימלי לחופשה הניתן לאב – מ-21 ימים לשבעה ימים – על חשבון מכסת חופשת הלידה של האם, והאפשרות לשהות בחופשה במקביל לה. ב-2020 קיבלו רק 1,390 גברים דמי לידה. ייתכן שאחת הסיבות לירידה היא השינויים בתעסוקה בעקבות התפרצות מגפת הקורונה.

רוב הגברים קיבלו דמי לידה במקום חלק מחופשת הלידה של בנות זוגן. מיעוטם היו הורים במשפחות חד-מיניות או הורים מאמצים. ב-2020 היו 1,172 גברים שקיבלו דמי לידה בעקבות נשים שקיבלו דמי לידה. 439 (37.5%) קיבלו דמי לידה במקביל לבת הזוג, 398 (90.7%) נטלו את חופשת הלידה כולה במקביל לבת הזוג. 396 גברים שהו בחופשה בת שבעה ימים, ב-373 מקרים עם האישה וב-23 מקרים במקומה. סך הכול שהו 459 גברים בחופשה שנמשכה פחות מ-21 ימים.

בעוד מחצית הנשים מקבלות דמי הלידה השתייכו לסניפי ירושלים (16.5% מכלל מקבלות דמי הלידה), רמלה (8.7%), באר שבע (7.7%), בני ברק (6.3%), פתח תקווה (6%) ורחובות (5.7%), השיעורים הגבוהים ביותר של הגברים היו בסניפים ירושלים (14%), תל אביב (12.2%), פתח תקווה (7.1%), רמת גן (6.5%), רמלה (6.4%) וכפר סבא (6.2%). היחס בין מספר הנשים למספר הגברים שקיבלו דמי לידה היה 95 ל-1 (יחס גבוה יותר בהשוואה ל-2019, בשל ירידה גדולה יותר במספר הגברים שקיבלו דמי לידה), אך ההבדלים בין הסניפים היו בולטים: בתל אביב,

רמת גן, כפר סבא, חיפה ויפו גבר אחד ל-61-34 נשים, באשדוד, נצרת, עפולה ובאר שבע 1 ל-186-133 נשים ובבני ברק 1 ל-379.

הגיל הממוצע של כלל הגברים שקיבלו דמי לידה היה 35.8, גבוה מהגיל הממוצע של כלל הנשים – 31.2. רק 1.5% מהם היו בני 25 ומטה לעומת 13.8% מהנשים, ו-52.2% היו בני 35 ומעלה לעומת 25.3% מהנשים (לוח 9 להלן). 80.3% מהגברים שקיבלו דמי לידה השתכרו מעבר לשכר הממוצע, לעומת 24.5% מהנשים.

לוח 9: מקבלי דמי לידה (נשים וגברים) לפי גיל (אחוזים), 2020

גיל	נשים*	גברים**
עד 24	13.8	1.5
25-29	28.7	11.2
30-34	32.3	35.1
35-39	19.3	32.4
40 ומעלה	5.9	19.8
סך הכול	100.0	100.0
גיל ממוצע (שנים)	31.2	35.8

* 132,287 מקרים.
** 1,390 מקרים.

דמי הלידה הממוצעים ליום לגברים ב-2019 היו גבוהים פי 2.4 מאלה ששולמו לנשים – 683 ש"ח לעומת 302 ש"ח. החופשה הממוצעת של גבר ארכה 46 ימים לעומת 104 ימים בממוצע לאישה. לכן התשלום הכולל הממוצע לגברים היה 21,160 ש"ח בהשוואה ל-26,338 ש"ח בממוצע לנשים.

הגיל הממוצע של הגברים שחלקו את חופשת הלידה עם בנות זוגם היה גבוה מזה של הנשים – 34.8 לעומת 32.5 – ודמי הלידה הממוצעים ליום של הגברים היו 674 ש"ח בהשוואה ל-255 ש"ח של הנשים – פי 2.6. תשלום ליום הגבוה מהשכר הממוצע קיבלו 16.9% מהנשים לעומת 80.1% מהגברים שחלקו עימן את החופשה (לוח 10 להלן). חופשת הלידה של הנשים עמדה על 72.9 ימים בממוצע, ושל הגברים על 36.6.

6 הממוצע המשותף גבוה מ-105 ימים, שכן בלידות מרובות עוברים חופשת הלידה ארוכה יותר.

ביטוח אימהות

לוח 10: גובה דמי הלידה ליום כחלק מהשכר הממוצע בקרב גברים ונשים שחלקו חופשת לידה (אחוזים), 2020

דמי הלידה ליום כחלק מהשכר הממוצע	נשים (n=1,172)	גברים (n=1,172)
עד רבע השכר הממוצע	19.8	0.4
יותר מרבע ועד מחצית השכר הממוצע	29.2	1.9
יותר משלושה רבעים מהשכר הממוצע	27.0	5.8
יותר משלושה רבעים מהשכר הממוצע ועד השכר הממוצע	18.2	11.6
יותר מהשכר הממוצע ועד פעמיים השכר הממוצע	20.4	44.4
יותר מפעמיים ועד שלוש פעמים השכר הממוצע	3.1	21.2
יותר משלוש פעמים השכר הממוצע	1.1	14.7
סך הכול	100.0	100.0

היקף התשלומים

ב-2020 נותרו התשלומים בענף אימהות ללא שינוי (ירידה של 0.1%) במחירים קבועים לעומת 2019, תוצאה של הירידה במספר לידות הפגים ובמספר מקבלות הגמלה לשמירת היריון שקוזה בידי העלייה בשכרן של הנשים והעדכונים בתעריפים של מענקי האשפוז. חלקם של התשלומים לדמי לידה בכלל התשלומים בענף היה 55.2%, גבוה מחלקם ב-2019 – 54.2% (לוח 11 להלן). חלקם של תשלומי הענף בכלל תשלומי הביטוח הלאומי ב-2020 עמד על 6.2%, נמוך למדי בהשוואה לחלקם ב-2019 – 8.6%. בדומה לרבות מהגמלאות, ירידה זו מיוחסת לגידול בחלקם של התשלומים לדמי אבטלה עקב התפרצות מגפת הקורונה.

לוח 11: תשלומים לגמלאות אימהות (מיליוני ש"ח, מחירי 2020), 2016-2020

שנה	סך הכול	מענק אשפוז	מענק לידה	דמי לידה	שמירת היריון	תשלומים אחרים*
2016	6,881.4	2,905.3	214.1	3,467.3	256.8	37.8
2017	7,544.4	3,071.6	215.9	3,956.0	261.8	39.1
2018	7,884.8	3,113.5	214.2	4,236.0	276.6	44.5
2019	8,025.1	3,135.0	211.1	4,348.3	285.1	45.5
2020	8,019.2	3,064.3	203.7	4,425.2	275.7	50.3

* תשלומים לפי חוק הביטוח הלאומי: הסעת יולדות ובדיקות מי שפיר; תשלומים לפי חוקים אחרים: דמי לידה למשוכרות צה"ל ומענק לידה רב-עוברית; תשלומים מנהליים לגורמי חוץ.